

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 43. De inuocantibus d[a]emones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

gendi glo. & Doct. in dicto cap. accusatus. S. sanè. A
verbo, manifeste. de haret. lib. 6.

COMMENT. XLIII.

De inuocantibus Dæmones.

S V M M A R I V M.

- 1 Inuocatores demonum in triplici sunt differen.
- 2 Quidam latræ cultum eis impendunt in suis inuocationibus.
- 3 Quidam vero dulgæ, & qui sint isti.
- 4 Alij tertio quodam modo illos inuocant.
- 5 Inuocantes dæmones cum cultu latræ, ut heretici haberi puniriq; debent.
- 6 Futura ab ariolis, et dæmonib; inquirere illicitū.
- 7 Dæmonū inuocatio cōiuncta hēt apostasiā a fide.
- 8 Canonistarū sentētia de inuocantibus dæmones.
- 9 Extrauagans Ioannis xxij. edita contra tales.
- 10 Declaratio verborum Glo. Ioan. And. & Ioan. Monachi.
- 11 Dæmoni exhibentes honorem duliæ, censendi sunt heretici.
- 12 Dulgæ honor aliquando propter sanctitatem.
- 13 Aliquando propter potestatem ac iurisdictionem exhibetur.
- 14 De inuocatoribus tertij generis quid sentiendū.

Vadragessimatertia questio est: Dæmones inuocantes, an tanquam fortilegi vel tanquam heretici seu suspecti de heresi sint habeendi sic, quod Inquisitores hereticorum iudicio sunt subiecti?

Ad hanc respondemus, quod secundum varietatem modi inuocandi sumitur & varietas questionis huiusmodi respondendi.

1 Inuocantes namque dæmones, quantum ad modum, tripartite variatur, ut apparet in libro, qui Salomoni inscribitur, qui tabula Salomonis intitular: sup quo iurant dæmones aduocati de dicēda veritate, sicut nos Christiani sup quatuor Dei Euangelia, & iudæi super legē Dei q̄ dedit Moysi: in quo libro potestas Luciferi & aliorū dæmonū mendaciter est inserta: & orationes nefariæ a dæmonibus reuelatæ Luciferi, & alijs dæmonibus exhibēda. Apparet etiam in libro, qui Honorio necromantico inscribitur: qui Thesaurus necromantiæ a necromanticis appellatur. Quos quidem libros a necromanticis p me captis auulsi, & legi, & publice tradidi cōburēdos. Apparet et de facto in diuersorū inuocatorum dæmonum cōfessionib; & alijs Inquisitionis gestis per me, & alios Inquisitores hereticæ prauitatis.

2 In prædictis enim & alijs nonnullis libris & Inquisitoribus apparet, quod quidam dæmones inuocantes, manifeste exhibēt honorem latræ dæmonib; inuocatis: utpote eis sacrificando: adorando orationes execrabiles effundendo: se dæmonibus deuouendo: obedientiam promittendo: aliqd se facturū pro dæmonibus afferendo: p talē dæmonē iurando: p nomē alicuius superioris dæmonis istū quem inuocant adiurando: laudes dæmonū vel cantus in eius reuerentiā promēdo: genuaflectendo: prostationes faciendo: castitatem pro dæmonis reuerentiā, vel monito obseruando: ieiunando: vel carnē suam alias macerando: vestib; nigris

vel albis pro dæmonis reuerentiā, & artis moribus inducendo: p characteres & signa, & ignota nomina obsecrando: luminaria accedendo: thurificando: de ambra, ligno aloes, & similibus aromaticis & subfumigando: aues, vel animalia alia immolando: sanguinem propriū ex se emittere: purgando: aues vel animalia, seu eorum partes cōburendo: sal in ignē mittendo: holocaustum de quouis faciendo. Oīa n. prædicta, & quam plura alia nefaria in prædictis inueniuntur a dæmonib; cōsulata & cōcupita: in quibus omnib; & quolibet prædictorum honor latræ, si prædicta bene cōsiderentur, dæmonibus exhibet. Si n. bene antiquæ & nouæ legis sacrificia Deo exhibita cōtemplentur, illico inueniuntur, q̄ sup prædicta nō dæmonib; sed Deo sunt solūmodo tanquam vera sacrificia exhibēda. Ecce primus modus dæmones inuocandi, vel aduocandi. Et isto modo sacerdotes Baal ipsum inuocabant; sanguinem proprium & animalia offerendo: vt legitur 4. Reg. 18. cap.

3 Quidam aut dæmones inuocantes, exhibēt dæmonib; inuocatis nō honorem latræ, sed dulgiæ: ut pote nomina dæmoniorū inter noīa spiritū Beatorū, vel sanctorū in suis quibusdā nefarijs orationib; miscēdo, mediatores in illis orationibus a Deo exaudiendis ponendo: cereos accedendo: Deum per eorū nomina vel merita obsecrādo. Hec n. prædicta & multa alia execrabilia in prædictis libris inueniuntur cōscripta: & in quibus honor dulgiæ dæmonibus exhibetur. Si n. modus Sacerdotum exorandi ab Ecclesia institutus diligentius cōtemplatur, videbitur q̄ prædicta non sunt dæmonibus, sed sanctis & Beatis spiritibus exhibēda. Ecce secundus modus dæmones inuocandi. Et isto modo Sarraceni inuocant Machometum tanquā Dei sanctum, & nonnulli Begardi fratres Petrum Ioannem, & alios per Ecclesiam condemnatos.

4 Quidam aut dæmones inuocantes, quædam faciunt inuocādo, in quib; non apparet clare, quod honorē nec latræ nec dulgiæ exhibeat dæmonib; inuocatis: ut circulum in terra describēdo; puerū in circulo ponendo: speculum, ensem, am phorā, vel g aliud corpus peruium corā puero statuedo; ipso necromantico librum tenēdo, ac legēdo: dæmonē inuocādo, & similia multa, vt prædicta ars, & talium multorum confessio satis docet. Ecce tertius modus dæmones inuocandi. Et isto modo Saul p Pythonissam, spiritū Pythonicum inuocauit in quā inuocatione nullus honor legit inuenisse, nec dulgiæ nec latræ, vt legitur 1. Reg. 26.

5 Patet ergo quod dæmones inuocantes tripliciter variatur. His suppositis ac præmissis, tres ponuntur casus, seu conclusiones secundū quod tripliciter distinguuntur dæmones inuocantes. 1 Primus casus seu cōclusio est: quod si dæmones inuocantes exhibent dæmonibus inuocatis honorem latræ quoquomodo, & de hoc clare sint cōuicti iudicialiter, vel confessi: tales non vt heretici, sed vt heretici iudicio Ecclesiæ sunt habeendi, & per consequens si resipiscant, hæresi punitus abiurata sunt ut pœnitentes heretici perpetuo immuradi. Si autem noluerint desistere, vel si dixerint se velle desistere, & pœnitere, tamen noluerint

tal. clauicula

primus modus inuocandi dæmones per honorem latræ.

no uerint abiurare; vel si abiurauerint, & postmodum relabantur. seculari sunt iudicio relinquenti, ultimo supplicio puniendi, per omnia sicut de alijs hereticis iudicant canonice sanctiones.

Hæc cõclusio seu casus potest deduci tripliciter. Primo ex dictis sanctorum doctorum theologorum. Secundo ex dictis doctorum canonistarum. Tertio ex dictis Ecclesie determinationibus.

Primo ex dictis Theologorum. Beatus namque Augustinus de ciuitate Dei, loquens de sacrificijs soli Deo, & non dæmonibus exhibendis, dicit, sic: Videmus in omni republica obseruari, quod summum rectorem aliquo singulari signo honorati quod qui alicui alteri offerret, crimine læsæ maiestatis obnoxius esset. Et ideo in lege diuina statuitur pœna mortis his, qui diuinum honorem alijs exhibent. Exteriora sacrificia ita sunt signa interiorum, sicut uerba sonantia sunt signa rerum: quocirca sicut orantes atque laudantes ad eum dirigitur uoces significantes, cui res ipsas in corde quas significamus, offerimus: ita sacrificantes non alteri uisibile sacrificium offerendum esse nouerimus, quam illi cuius in cordibus nostris inuisibile sacrificium nos ipsi esse debemus.

Sacrificium certè nullus est, qui audeat dicere debere, nisi soli Deo, dicente etiã Angelo Manue, qui uolebat sibi offerre hędum de capris sic si me cogis, non comedam panes tuos: si autem uis holocaustum facere, offer illud Domino, uisibile sacrificium exterius, inuisibile sacrificii interioris est signum: quis enim sacrificare cõsueuit, nisi illi, quem ut Deum sciuit, aut credit, aut finxit?

Ex quibus uerbis Augustini clarè patet, quod sacrificium soli Deo debetur: & qui aliter quam Deo illud exhibet, ex eius facto ostendit se credere illum fore Deum: quod est hæreticũ. Qui igitur dæmonibus sacrificium offerunt, dæmonem se habere in Deum, ac credere esse eorum uerũ Deum exteriori facto profitentur & ostendunt: quare hæretici sunt habendi.

Item Beatus Augustinus secundo de doctrina Christiana, præmiis multis diuinationum, & inuocationum generibus dicit ita: Omnes igitur artifices & huiuscemodi uel nugatorie, uel noxię superstitionis ex quadã pestifera societate hominum, & dæmonum, quasi pacta quadã infidelis, & dolosę amicitie constituta penitus sunt re pudanda, & fugienda Christiano: non quod idolum sit aliquid (ut Apostolus ait) sed quia quæ immolant, dæmonibus, & non Deo immolat. Superstitiosum est quicquid institutum ab hominibus est ad faciendã, & colendã idola pertuens uel ad colendam sicut Deũ creaturã, partem uel illam creaturę, uel ad cõsultationes, & pacta quadã signorum cum dæmonibus placita atque federata, hæc Augustinus. Ex his uerbis Augustini patet, quod dæmonibus sacrificantes Augustinus uocat infideles, & superstitiosos: infidelitas autem, quæ accidit Christianis, hæresis est.

Superstitio igitur est uitiũ oppositũ de directo religioni Christiana, seu lætitię, ergo in Christia

no hæresis est; & per consequens dæmonibus sacrificantes heretici habendi sunt.

6 Sanctus Thomas in postilla super Isaiam super isto uerbo: Ecce dominator dominus exercituum auferet ab Hierusalem, & Iuda validum, & fortem, & uirum bellatorem; iudicem, & Prophetam, & ariolum, Isaiã, 3. c. super isto uerbo ariolum, mouet quæstionem: an inquirere futura ab ariolis sit illicitum: & in fine loquens de scientia dæmoniorum, & quę scire possunt, & quę nõ, dicit ita: Tamen est semper peccatum inquirere ab eis & apostasia a fide, ut dicit Augustinus.

hæc beatus Thomas, Et credo quod intelligit dicere de illo uerbo Augustini, quod recitatur 26. q. 7. Non obseruetis, quod ponitur infra, ubi expressè hoc dicit Augustinus. Ex quibus uerbis apparet, quod a dæmonibus futura inquirere est apostasia a fide: ergo longè fortius sacrificare, apostasia autem a fide in Christiano, hæresis est: ergo apostata a fide hæreticus est. Igitur dæmonibus sacrificans, ut apostata a fide Christi, & hæreticus habendus est.

Idem sanctus Thomas 2. sententiarum dist. 7. articulo ultimo in corpore quæstionis, ubi quaerit utrum uel auxilio dæmonis sit peccatum, dicit sic: Rõspondeo, dicendum quod ea, quæ sunt supra facultatem humanę naturę a solo Deo requirenda sunt: & ideo sicut grauitè peccat qui illud, quod est Dei, creaturę impendunt per idolatrię cultum: ita etiam grauitè peccant qui ea, quæ a Deo expectanda sunt, auxilio dæmonum implorant: & huiusmodi est uaticinatio de futuris, ut dicit Isaiã 8. Nunquid non populus a Deo suo requirit uisionem pro uiuis, & mortuis, &c.

7 Et similiter etiam in alijs operibus magicis, in quibus complementũ operis ex uirtute dæmonis expectatur: in omnibus enim est apostasia a fide propter pactum inicum cum dæmone: uel uerbotenus si inuocatio interfit: uel facto aliquo etiam si sacrificia desint. Non enim potest homo duobus dominis seruire, ut dicitur Matth. 8. hæc beatus Thomas: Ex his clarè patet, quod dæmones inuocare, & consulere, etiam sine sacrificio, apostasia est a fide, & per consequens hæresis: longè ergo plus sacrificio.

Dominus etiam Albertus Doctor magnus ordinis fratrum Prædicatorum, qui fuit Archiepiscopus Ratisponen. super 2. sententiarum dist. septima, articulo ultimo, in corpore quæstionis, ubi quaeritur: utrum Magicis, & Mathematicis intendere sit peccatum, & apostasia a fide, respondet sic: Solutio, dicendum, quod in talibus semper est apostasia uerbi, uel operis: Si enim inuocationes, coniurationes, sacrificia, subfumigationes, & adorationes fiant, tunc aperte pactum inicitur cum dæmone, & tunc aperte est apostasia ibi oris. Si autem non fit, nisi opere simplici: tunc est apostasia operis: quia illud opus expectatur a dæmone. Cum autem expectatur aliquid a dæmone, uel aliquid percipere per ipsum, semper est fidei contumelia, et ideo apostasia. hæc Albertus.

S. Thomas,

Futura ab ariolis inquirere illicitum est.

Inuocatio dæmonũ contumelia hæretica a fide.

Albertus Magnus.

Y 2 Idem

Petrus di Tarantasia. Idem tenet dominus Petrus de Tarantasia ordinis prædicatorum, qui postmodum fuit Papa Innoc. V. dicens, super 2. sententiarum ead. dist. & articulo, quo quaritur, utrum liceat uti demonum ministerio, siue arte: addit tandem sic, respondens ad tertium argumentum: Ad illud de libro, Respondeo quod quamuis liber perditus ab homine requiri possit, non tamen a demone; quia demon inter rogatus, non respondet super talibus, nisi per quamdam pactam, & venerationes, & adorationes, & inuocationes illicitas, hæc ille.

non auentura Ale de Ales. Et dominus Petrus de Bonauentura, qui fuit Cardinalis, & etiam Alexander de Ales de ordine fratrum Minorum, omnibus prædictis assentiunt super 2. sententiarum dist. 7. & nonnulli alij magistri in Theologia: Et specialiter dominus Frater Guido, de ordine Beate Mariæ de Carmelo Episcopus Maioricensis, & post Eluensis, qui ad mandatum domini Ioannis Papæ xxij. questionem super hoc edidit specialium.

Ioan. And. Secundo probatur hæc eadem conclusio ex dictis doctorum Canonistarum. Nam Ioannes And. super c. accusatus. §. sanè. & verbo, Saperent, extra de hære. lib. 6. dicit ita: Saperent, sicut est circa aras idolorum nefarias preces emittere: sacrificia offerre, demones consulere: eorumque responsa suscipere. 26. q. 2. ca. li qui & q. 4. cap. Igitur vel associant sibi propter sortes exercendas hæreticos: vel faciunt prædicta cum sanguine, vel corpore Christi vel in fortibus (ut possint habere responsa) puerum rebaptizant, vel his similia. hæc Ioan. And.

Archidiaconus. Archidiaconus vero super eod. c. & §. sanè, super eod. verbo, Saperent. vt 26. q. 4. c. 1. circa principium, ver. Arioli, quando aliqua faciunt, ut habeant responsa a demonibus, ut ibi & ead. causa q. 2. li qui. Nam tales multo magis peccant, quam in casu posito supra eod. ca. §. ille. Et magis hoc videtur hæreticum, quam illud, hæc Archidiaconus.

Ioan Monachus. Ioannes autem Monachus super eo. c. & §. & versic. Saperent, dicit ita, Saperent, sicut circa aras idolorum nefarias preces emittere: sacrificia offerre: demones consulere: eorum responsa accipere. 26. q. 2. li qui. & cap. Igitur, ead. causa. q. 4. ver. Arioli. Et est ratio; nam si adorare hæreticos est hæreticum, §. ille, supra eo. c. & hoc non est propter personam, sed propter vitium; ergo adorare demonem erit maius peccatum; iuxta illud: Propter quod vnūquodque tale, & illud magis, argum. C. de sacros. Eccl. autem. multo magis, hæc Ioannes Monachus.

Aurhe. Multo magis. Et idem Oldradus in compilatione questionum, quam fecit in concilio 210. questione, qua quaritur: an Ioannes de Poliaci, qui dedit pocula amatoria mulieribus, sit suspectus de hæresi vehementer, in responsione questionis dicit sic: Nunc ergo videndum est; an dare pocula amatoria mulieri hæresim sapiat manifestè. Et videtur quod sortilegia simplicia: vel etiam pocula amatoria; vel propter consentianam, hostiam non consecratam ut consecratam sumere, hæresim non sapiant manifestè, ut apparet ex criminum distinctione, &

† al. de Petri macho.

A penarum impositione, & de primo apparet, extra de sortileg. in rubro, & nigro: quæ rubrica preparata ponitur a rubrica de hæret. & habetur expressè extra de hæret. lib. 6. c. Accusatus. §. sanè. De secundo habetur extra de cele. Mis. c. De homine. De tertio habetur. ff. de penis. l. Si qui abortionis. Imagines vero facere ad amorem mulierum procurandum, magis videtur superstitiosum quam hæreticum, licet hoc indubitanter legitur Augustinum, li. 10. de Ciuitate Dei ad demones pertinere ludificatores animarum sibi subditatum; sicut etiam tradit S. Thom. de Aquino, 2. 2. q. 96. in tit. de superstitionibus obseruatium, artic. 2. Demonia vero inuocare, eis nefarias preces emittere: et funesta sacrificia offerre: hisque celeberrimis eorum responsa expetere, videtur hæresim sapere manifestam, vt 26. q. 4. Igitur genus diuinationis, & infra: Inuocare vero demonia, & eorum responsa expetere ad sciendum futura, & hoc hæresim sapit manifestè, quia creaturæ attribuitur, quod est proprium creatori iuxta illud Isaie, c. 41. Annunciate nobis quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia dii vos estis. Si vero demones inuocentur ad tentandam pudicitiam mulieris, tunc quia inuocatur ad illud, quod est proprium eis, scilicet tentare (vnde Saluator in Euangelio eum tentatorem nominat) licet hoc facere sit turpe, sedum, & mortale peccatum, tamen non censetur hæresim sapere manifestè: si inuocatio procedit per modum Imperij, non adorationis. Si enim adorare hæreticum, est hereticum, vel sapit hæresim manifestè, & hoc non est propter personam, sed propter vitium: ergo ubi erit manus vitium, sicut est in adoratione diaboli, maius erit peccatum, ut habetur extra de hæret. lib. 6. capit. Accusatus. §. sanè. & ibi not. per Ioannem Monachum. hæc dominus Oldradus.

D Guillelmus de monte Lauduno super antedicto verbo, saperent, dicit ita. Saperent, sicut sacrificia offerre demonibus, vel quia prædicta committunt cum corpore Christi, vel sanguine, 26. q. 2. li qui.

Bartholomeus Raymundi super eo. verbo, Saperent, dicit ita. Saperent, ut quia idola adorant, vel demones. 26. q. 4. Igitur.

Tertio eadem conclusio, seu casus probatur ex dictis Ecclesie determinationibus. nam 26. q. 4. capitulo, 5. capitulo. Episcopi, dicitur sic. Episcopi eorumque ministri omnibus modis elaborare studeant, ut perniciosam, & a diabolo inuentam sortilegam, & magicam artem, ex parochijs suis penitus eradicent: & si aliquem virum, aut mulierem huiuscemodi sceleris sectatorem inuenierint, turpiter de honestatum de parochijs suis eiciant. ait enim Apostolus: Hæreticum hominem post primam, & secundam correptionem deuita: sciens quia subuersus est, qui huiuscemodi est. Subuersi sunt & a diabolo capti tenentur; qui relicto creatore suo, diaboli suffragia querunt. Et ideo a tali peste decet mundari sancta Ecclesia.

Ex his apparet, quod magicam artem sceleris &

& exerceant, vt heretici sunt habendi & vitandi: alias auctoritas Apostoli introducta prædicta. hereticum hominem post primam & secundam correctionem deuita: tanquam impertinens ad propositum effect inducitur. Sed demones inuocantes, & eisdem sacrificantes, magicam artem sunt in hoc sectantes, & exerceant: ergo ut heretici sūt ab Ecclesia Dei habendi & vitandi. Et sequitur: Illud etiam non est omittendum, quod quædam scelerata mulieres, retro post satanam conuersæ demonum illusionibus & phantasmibus seductæ, credunt & profitentur se nocturnisq; horis cum Diana dea paganorum, vel cum Harodiade & innumera multitudine mulierum, æquitate super quasdam bestias, & multarum terrarū spatia in tenebris noctis silentio pertransire, eiusque illusionibus velut dominae obedire, & certis noctibus ad eius seruitium euocari. Sed vtinam hæc solæ in perfidia sua periissent, & non multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent: nā innumera multitudo hac falsa opinione decepta, hæc vera esse credunt, & credendo a recta fide deuiant, & errore paganorum inuoluuntur, cum aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deū arbitrantur. Quia propter sacerdotes per Ecclesias sibi commissas, populo Dei omni instantia prædicare debent, vt nouerint hæc omnino falsa esse, & nō a diuino, sed a maligno spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari. hæc ibi.

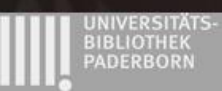
Ex his apparet, quod prædictæ sceleratæ mulieres, in perfidia perseverant, à recta via deuiant atque fide, & earum mentibus infidelibus demones se obijciunt & deludunt. Si ergo istæ mulieres, de quibus non constat, quod sacrificia offerant demonibus inuocatis, perfidæ & infideles & a recta via deuiantes in præfato decreto in concilio Aquirensi dictæ & habitæ sunt; & per consequens, si baptizatae sunt, vt hereticæ habendæ sunt: quia Christianam a recta via & fide deuiant, & infidelitatem recipere, est proprie hereticare; quanto magis Christiani, honorem patriæ exhibentes & sacrificantes demonibus, inuocatis, dicendi & habendi sunt perfidæ, a recta fide deuii, & infideles infidelitate Christianorum, quæ est hæresis, & per consequens heretici sunt habendi: Reuera sic. Et 24. q. 3. c. Quidam heretici vbi secta hereticorum, & eorum nomina numentur, dicitur sic: Ophitaya colubro nominati sunt. Coluber enim græce ὄφίς dicitur: colunt enim serpentes. & eod. cap. Cainam inde sic appellati, quoniam Cain adorant, & eod. cap. Angelici vocati, quia angelos colunt. Si ergo colentes serpentes, Cain, seu Angelos, heretici sunt iudicati: non longe melius demones colentes, adorantes, vel sacrificantes heretici sunt censendi? Reuera sic. Quanto enim magis creatura elongatur a perfectione diuinitatis, tanto est grauius scelus ei honorem patriæ impendere. Et cum demones (etsi nō ratione naturæ, saltem ratione culpæ) magis elongentur a Deo, quàm alia creatura, idcirco grauius est eos adorare. Et cum Angelos colere sit hæresis scelus, et tales sint per allegatū cunctos hereticos, computati, multo fortius demones

A nes colere, adorare, vel quouis modo alio sacrificare sapit hæresim manifeste, & per consequens tales scelus huiusmodi perpetrantes vt heretici sunt ab Ecclesia iudicandi.

Hanc conclusionem seu casum determinat dominus Ioannes Papa XXI. in extrauagane; Super illius specula. tenoris sequentis.

9 Extrauagans Ioannis xxii. contra Magos, magicaq; superstitiones.

Super illius specula, quamuis immeriti, Scius fauente clementia, qui primum hominem humani quidem generis protoplasti, terrenis prælatum, diuinis virtutibus adornatum, conformem & consimilem imaginem suam fecit, reuocauit profugum legem dando, ac demum liberauit captiuum, reuenerit perditum, & redemit venditum merito suæ passionis, vt contemplaremur ex illa super filios hominum: qui Christianæ religionis cultu Deum intelligunt & requirunt: dolenter aduertimus, quod etiam cum nostrorum turbatione viscerum cogitamus, quamplures esse solo nomine Christianos, qui relicto primo ueritatis lumine, tanta errore caligine obnubilantur, & cum morte fedus ineunt, & pactam faciunt cum inferno; demonibus namque immolant: hos adorant; fabricant, ac fabricari procurant imagines: annulum uel speculum, vel phialam, vel rem quamcumque aliam magice ad demones inibi alligandos ab his petunt, respōsa ab his recipiunt, & pro implendis prauis suis desiderijs auxilia postulant, prore fertidissima fetidam exhibent seruitutem (prohdolor) huiusmodi morbus pestifer, nunc per mundum solito amplius conualescens, successiue grauius inficit Christi gregem. Cum igitur ex debito suscepti pastoralis officij, oues oberrantes per deuiam, teneamur ad caulas Christi reducere, et excludere a grege Dominico morbidas, ne alias corrumpant: Hoc edicto in perpetuum ualituro, de consilio fratrum nostrorum, monemus omnes & singulos renatos fonte baptismatis, in uirtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione anathematis præcipiētes eisdem, quod nullus ipsorum, aliquid de peruersis dictis dogmatibus docere ac addiscere audeat, vel, quod execrabilius ac quomodolibet alio, in aliquo illis uti. Et quia dignum est quod hi, qui per sua opera peruersa spernunt Altissimum, pœnis suis pro culpis debitis percillantur. † Nos in

† al. honora-
tur.

omnes & singulos, qui cōtra nostra saluber-
rīma monita & mādata facere de prædictis
quicquam presumpserint, excommunica-
tions sententiam promulgamus, quam ipsos
incurrere volumus ipso facto: statuentes fir-
miter, quod præter pœnas prædictas, con-
tra tales, qui admoniti de prædictis, seu præ-
dictorum infra octo dies a monitione com-
putandos præfata, a præfatis non se corre-
xerint, ad infligendas pœnas omnes & sin-
gulas, præter bonorum confiscationem dū-
taxat, quas de iure merentur hæretici, per
suos competentes iudices procedatur: Ver-
um cum sit expediens, quod ad hæc tam
necanda omnis via, omnique occasio præ-
cludatur, de dictorum nostrorum fra-
trum consilio uniuersis præcipimus, & man-
damus, quod nullus eorum libellos, scriptu-
ras quascumque de præfatis damnatis erro-
ribus quicquam continentes, habere, aut te-
nere, uel in ipsis studere præsumat; quin po-
tius volumus, & in uirtute sanctę obediētię
cūctis præcipimus, quod quicunq; de scrip-
turis præfatis, uel libellis quicquam habue-
rint, infra octo dierum spatium ab huiusmo-
di edicti nostri notitia computandum, to-
tum, & in toto, & cum qualibet sui parte abole-
re, & cōburere teneantur: alioquin volumus,
quod incurrant sententię excommuni-
cationis ipso facto, processuri contra con-
temptores huiusmodi (cum constiterit) ad
pœnas alias gravioras, Datum Auinione.
10 Hic autem considerandum est, quod illa præ-
dicta, quę ponuntur a Ioan. Andr. & Ioan. Mo-
nacho, & ab Archidiacono super e. acculatus. §.
sanct. & uerbo, Saperent, scilicet, ad aras idolorū
necarias preces emittere: sunt ista sacrificia offer-
re: responsa ex petere, &c. & ea, quę ponuntur
etiam in extrauagante prædicta domini Ioan.
XXII. super illius specula, scilicet, demones in-
uocare: adorare: sacrificia offerre, &c. non sunt
sumenda, nec intelligenda copulatiue, ut om-
nia simul iuncta sapiant hæresim, & non alias;
immo quodlibet illorum sapit hæresim manife-
ste. Qui enim Machometum in suum auxilium
inuocaret, esto quod aliud ei non faceret, mani-
feste in heresim incidere. Similiter, qui in hono-
rem eius aram sibi constitueret. Idem etiam con-
similiter & de demone est dicendum: nam quod
libet illorum, scilicet inuocare: aram construere
sacrificare, & cetera, actus sunt latrę, qui soli do-
mino Deo debent offerri, Si ergo aliquis illorum
actuum fiat, in honorem diaboli uel Machometi,
sapit hæresim manifestę.

† al. publica-
tionē.

11. Secundus casus, seu conclusio est: quod si
demonēs inuocantes non exhibeant demonibus
inuocatis honorem latrę, sed exhibeant hono-

re hiperdulia, uel dulia, modo in antea explicata
to, & de hoc clare sunt confessi iudicialiter, uel
conuicti: tales non ut fortilegi, sed ut hæretici in
dicio. Ecclesię sunt habendi: & per consequens
si resipiscant, errore & hæresi primitus abur-
ta, sunt perpetuo immurandi ut hæretici pœniten-
tes. Si autem non resipiscant, sunt ut impeniten-
tes hæretici feriendi: uel si aburant, & relabuntur
sunt plectendi per omnia sicut ceteri hæretici.
12. Hic casus, seu conclusio, quamquam ex pri-
mā conclusione satis pateat antefactas, potest ni-
hilominus breuius sic conuinci, honor enim du-
lię alicui exhibetur dupliciter, uel duplici de cau-
sa. prima est in signum sanctitatis, & hac de cau-
sa Abraham, Loth, & Manue, Angelos adorauerunt:
ut de Abraham patet Ge. 18. & de Lot Gen. 19.
& de Manue. Iud. 13. Hac etiam de causa Assue-
rus Mardochei, & Salmanasar Thobiam super
alios honorauerunt. de Assuero patet Hester 3. &
de Salmanasar Tobia: 1. Hac etiam de causa An-
geli beati, & sancti, qui sunt in patria, a nobis
adorantur, & honore dulię festiuantur.
13. Secunda causa est, in signū gubernationis,
iurisdictionis, & potestatis. Et hac de causa Na-
tham propheta, & Bersabee mater Salomonis,
David Regem adorauerunt, ut patet 3. Reg. 1. Hac
etiam de causa Pontifices, Reges, & alij regimi-
ni præfidentes, ut Dei uices in regimine gerentes,
a suis subditis honore dulię uenerantur. Si ergo
aliquis honorem dulię exhiberet, facto se crede-
re ostenderet, illum, cui talem honorem dulię
exhiberet, sanctum, & Dei amicum fore, uel gub-
ernatorem, uel rectorē a Deo constitutum esse;
& sic Deum in eos tanquam in sibi charo, &
amico, uel in uicario suo principaliter honora-
ret. Nam cum sancto honor dulię exhibetur,
Deus in sancto principaliter honore latrę adora-
tur: & cum Pontifex, & ex uel regimini præfidentis,
honore dulię ueneratur: & ideo in huiusmodi
honoribus, qui sanctis & Ecclesię rectorib; exhibe-
ntur, & mundi principibus, non ipsis, sed Deus
in ipsis principaliter ueneratur. Exhibens ergo
honorem dulię demoni inuocato, ex huiusmodi
facto, & opere exteriori, conuincitur se corde &
mente reputare, ac credere interius demone fore
sanctum; & Dei amicum, & ideo sanctitate
uenerandum: uel fore in mundo rectorē, &
gubernatorem a Deo constitutum: & ideo iurisdic-
tione & potestate reuerendum. Quorum duo-
rum utrumque plane est hæreticū & peruersum
quia sacra scripturę contrariū, & determinatio-
nibus Ecclesię absōnum. Demon enim neque
sanctus, neque Dei amicus est; immo in culpa &
malitia obstinatus est: neque in mundo a Deo
gubernator, neque rector constitutus est; immo
teruis captiuatus est, & falsator, & deceptor, ut
in sacris canonibus, et etiam præcedentibus con-
stat plane. Quare conuincitur, quod demonibus
honorem dulię exhibentes, non ut fortilegi,
sed ut hæretici sunt habendi; & hæreticorum y-
legibus non procul pulsus, alijs anfractibus feri-
endi.

14. Tertius casus, seu conclusio est, si si demo-
nes

nes inuocantes, seu consulentes, talia peragant, & taliter, quod in eorum inuocationibus & consultationibus non appareat manifeste, quod aliquis honor patrie vel dulce exhibeatur demonibus. inuocatis, modis explicatis in superioribus, vel alijs similibus quibuscunque, tales nihilominus, ut dicitur, non ut fortilegis, sed ut haeretici iudicio. Eo deus sunt habendi. Quod sic patet, inuocare, non in sacra scriptura pro actu patrie sumitur: unde gl. super illud Gen. 4. Ille incipit inuocare nomen Domini, dicit sic: Inuocare, idem est, quod colere, & deprecari.

Item glo. super illud Joel 2. Omnis quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit, dicit sic: inuocauerit se subiiciendo, & colendo. Et Papias exponens quod est inuocare, dicit sic: Inuocato, ad orationem supplicis prece poscit. Inuocare etiam ut actus patrie a Deo praecipitur, Psalmus, Immola Deo sacrificium laudis, et redde Altissimo vota tua. Et inuoca me in die tribulationis; et uiam meam, & honorificabis me. Et Isaias 55. Querite Dominum dum inueniri potest, inuocare eum dum prope est. Inuocare inter actus patrie enumeratur, & ponitur, unde Psal. Audi populus meus, & loquar Israel, non in sacrificijs arguam te: holocausta autem in conspectu tuo sunt semper: non accipiam de domo tua vitulos neque de gregibus tuis hircos: & enumeratis patrie actibus multis, dicit ita: Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua, & inuoca me in die tribulationis. Inuocare, ut actus patrie fieri demoni a Deo interdicitur, unde Iudic. 10. Reliquistis me & colistis Deos alienos: ite & inuocare Deos, quos elegistis. Et 3. Regum 28. dixit Haalias sacerdotibus Baal: Inuocate nomina Deorum uestrorum: & ego inuocabo nomen domini Dei mei. Quia ergo inuocare pro actu patrie sumitur & inter actus patrie enumeratur & ponitur, & ut verus actus patrie exhiberi Deo praecipitur, & ut actus patrie fieri demoni interdicitur, ergo si demon a Christiano inuocetur, ubi aliud non apparet, actus patrie demoni offertur, quod sapit haeresim manifeste, & tales, ut haeretici sunt habendi, iuxta primam conclusionem: Nonne inuocantes Machometum sunt haeretici habendi? Vtique, & nunquid non plus inuocantes demones? Concordat Beatus Thomas ut dictum est supra in prima conclusione istius questionis; & concludit naque sic: In omnibus namque est apostasia a fide, propter pactum inuitu cum demone, vel verborenus; si inuocatio interfit: vel factio aliquo, etiam si sacrificia desint: non enim potest homo duobus dominis seruire, ut dicitur Marci 8. haec Thomas.

E ad euentiam autem tertie conclusionis est diligenter attendendum, quod in inuocationibus demonum, ad petitionem est acutius attendendum: Nam si petitur quod excedit demonis facultate, ut sunt futura a Dei vel hominis arbitrio mere dependentia vel uoluntate, ut resuscitatio mortui, quod petiuit Saul per Pythonissam: vel certificatio mortui vel uitae: quod a Beelzebub petiit Ochozias, ut patet 4. Regum 1. vel hominem cogere ad peccatum, & similia: & tunc ex huiusmodi

A di petitione haeretici iudicantur: quia protestantur se credere, demonem fore Deum. *uidetur quod dicitur magis: Ch. 2. q. 6. lib. 2. cap. 7. h. 1. q. 2. c. 1.*

COMMENT. LXVIII.

Q Vae hac quaestione traduntur, frequentia etiam sunt & ab Inquisitoribus diligenter cognoscenda, cum inter cetera grauissima scelera, hoc etiam de inuocandis demonibus multos in repub. Christiana diuinae legis proditores inuaserit. Persequitur uero Eymericus hanc tractationem diligenter, quae tradunt ferme omnes qui contra haeticos scribunt.

B Repertorium Inquisitorum uerbo, demon. §. utrum demones inuocantes. Locatus in opere iudiciali uerbo, inuocare. & uerbo, diuinationes. & uerbo, apostasia. Tabienis in summa uerbo, Inquisitor. 33. nu. 3. 4. Zanchinus tracta. de haeret. c. 22. Albertinus de agnos. assert. q. 11. nu. 4. & seq. Paulus Grillandus tract. de sortil. quaest. 10. & 11. Alfonso Castros, lib. 1. c. 13. de iusta haeret. punitione. Simancas de catho. insti. tit. 21. Bernardinus Diaz in praetica criminali canonica cap. 100. & 101. Bernardus Comensis in lucerna Inquisitorum, uerbo, demones. §. 1. & 2. sanctus Antoninus in summa p. 2. tit. 12. c. 5. §. 1. Aegidius Romanus, lib. 2. sentent. dist. 7. q. 3. art. 3. & communiter theologi ead. dist. 7. & de materia huius questionis tractat plene Iacobus Sprenger in Malleo Maleficarum. B. Thomas 2. 2. q. 95. art. 4. Squillacensis tract. de fide catho. c. 9. & 10. & Hispani habemus hanc tractationem in legib. septipartitis par. 7. tit. 23. sunt & alij qui haec tractant, se hinc copiosius.

C dist. 7. & de materia huius questionis tractat plene Iacobus Sprenger in Malleo Maleficarum. B. Thomas 2. 2. q. 95. art. 4. Squillacensis tract. de fide catho. c. 9. & 10. & Hispani habemus hanc tractationem in legib. septipartitis par. 7. tit. 23. sunt & alij qui haec tractant, se hinc copiosius.

Hae damnata inuocandi demones consuetudo antiquissima est in orbe terrarum: & in Ecclesia Dei Elchetaia: quidam haeretici, qui circa annos Domini CCXL. exorti sunt, ut ait Nicephorus, lib. 5. ca. 24. his o. eccle. inuocationibus, incantamentisque demonum sunt usi.

D a Inuocantes namque demones quantum ad modum trifarie variantur, &c. Totam hanc quaestionem, quae late patens est, complectitur auctor tribus assertionibus, & singulas copiose comprobat.

Prima est: qui demones inuocant exhibentes eis honorem patrie, qui est cultus soli Deo debitus, ut haeretici sunt habendi.

Secunda est: Inuocantes demones cum honore diuinae, qui est cultus Sancti gloriosus debitus, etiam uelut haeretici sunt tractandi.

Postrema est: Qui demones quouis alio modo inuocant, etiam si nullum eis cultum exhibeant. quia illis se supponere uidentur, haeretici etiam sunt putandi, de singulis agemus suis locis.

b Qui tabula Salomonis intitulatur, ita Barchinensis, & eodex Cardinalis de Gambaria in Bononiensis, qui tabule Salomonis intitulantur, in Sabellano, qui clauicula Salomonis intitulatur.

c Quos quidem in libros a necromanticis per me captis auulsi & legi. Prodest ergo malos libros legere, ut errores refutentur eorum, & fraudes gendi detegantur, ne nocere possint, c. Episcopus. 37. dist. 1. per quos autem legi debeant explicui supra in hac 2. parte sup. cap. Fraternitatis, de haeticis, libri uero

Contra inuocantes demones, qui scripserint.

Inuocare demones antiqua superstitio.

Mali libri quatenus legendi.

diligenter, quid de his sentiat: nam si hac crediderit liberum arbitrium cogere posse, non modo vehementer de heresi suspectus, sed vere hereticus putandus erit, nisi per ignorantiam aut aliter excusetur a crimine heresis. Et circa hos illa observanda videntur que supra in hac 2. parte diximus super q. 34. cum ageremus de recipiendis illis, qui facta hereticalia vel apostolica commiserunt.

o Si vero demones inuocentur ad tentandum pudicitiam mulieris, &c.] Hec est altera difficultas etiam valde frequens: saepe enim amantes stimulis libidinis agitati demones inuocant, ut illi flectant animi illius quam amant, in amorem turpem & communis opinio est, talem inuocatione non sapere manifestam heresim, quia demon tunc inuocatur ad id quod sibi competit, quod est tentare. Joannes An. ad Specul. tit. de sortilegijs in Rubrica. idem in cap. accusatus. §. sane de heret. lib. 6. & ibi de Geminianus, Francus, & alij. Carverius tract. de heret. nu. 27. ubi alios citat in eandem sententiam.

Verum plurimum refert intelligere quibus verbis fiat hac inuocatio, an imperatiuis, ut inbeo, precipio, impero, constringo, & similibus: an vero deprecatiuis, ut precor, oro, obsecro, obtestor & aliis huiusmodi, ut ex Oldrado indicat hic EymERICUS: nam si primo modo fiat, nulla heresis interuenit manifeste: secus si secundo per verba deprecatiua, quae ad rationem includunt, quod sequitur auctor repertorii Inquisitorum verbo, demon. §. si enim demones, et Locatus in opere iudiciali, verbo apostasia. num. 7. §. si vero demones, & iuxta hanc distinctionem uideamus aliquando iudicari.

Simancas de cathol. instit. tit. 21. nu. 13. quamuis haec non videatur improbare; addit tamen, aduersus hos inuocatores inquiri posse, tanquam contra vehementer suspectos, hac enim ad apostasiam inquit, & infidelitatem spectant, quae sententia accepta de illis qui verbis imperatiuis vtuntur, forte nimis est seua, praesertim cum amantes impetu amoris hac faciant absque ulla sepius intellectus errore. In his ergo personarum ratio plurimum est consideranda, ne quid diuini in quemquam peccatorem in hoc sacro tribunali statuatur. Rem quidem valde illicitam committunt quicumque demones inuocant, quocumque modo inuocent, & propterea acerbissime sunt plebiscendari ut qualitas suspicionis grauioris, aut leuioris perpendatur, ad qualitatem personae delinquentis, & alias circumstantias recurrentiu esse arbitror.

Bartholomaeus Spineus apologia 4. in Ponzini- bii contra Oldradum & communem distinctione, quam paulo antea attulimus, coeclat asserit, omnem inuocationem Demonum sapere heresim manifeste: cui non repugno: cum inuocationem proprie accipiat, qua praesertim varij cultus, & nefariae obseruationes ad reuerentiam Demonibus exhibere, quasi secus sit dicendum cum simpliciter Demones vocantur.

p Tertio eadem conclusio seu casus probatur, &c. nam 26. quaest. 5. cap. episcopi.] Huius capit. intellectus valde est difficilis, tamen non inepte ab EymERICO huic instituto de quo disserit, accommodatur: videndi praeter alios, ad eum intelligendum Paulus Grillandus tract. de sortilegijs, quae st. 7. Alfonso Casirus lib. 1. c. de iusta heret. punitione. Ponzini- bii

A tracta. de lamis q. 2. nu. 43. 44. & 61. Albertinus de agnos. assertio. q. 24. nu. 24. vers. non obstant. Bernardus Comensis in disputatione de strigibus adiecta in sine lucerna inquisi. denique Syluester, & Spineus de strigibus.

q Se nocturnis horis cum Diana Dea Pagano- rum.] Videro Inuocem Carnotensem par. 11. ca. 54. & Burchardum lib. 10. decretorum, ca. 9. idem in Concilio Agbatensi, cap. 4. ubi femina talia profi- tentes & credentes scopis prius cese e parochijs, pelli iubentur.

r Sed a maligno spiritu talia phantasmata men- tibus fidelium irrogari.] Ex his potissimum ver- bis aduersus communem Theologorum & Canonista- rum sententiam colligebat Franciscus Ponzini- bii tracta. de lamis, nu. 45. & multis sequi striges non deferri a demonibus corporaliter, sed is solus est in ea sententia, & contrarium asserunt uno ore omnes, quos citauit paulo antea, ver. tertio eadem conclusio, cui manifestis experimentis (quibus nemo nisi sensu careat possit contradicere) doceamur lamias saepe corporaliter deferri, sed Ponzini- bii abunde satisfacit Spineus tractatu de strigibus. *De hinc n. 1. 2. 3. 4. 5. 6.*

f In Concilio Aquirensi.] Alias Aquirensi si- cut in plerisque uetustis codicibus apud Gratianum, & apud Burchardum lib. 10. Decret. ca. 1. & Ino- nem par. 11. c. 30. apud quos in aliquor codicibus le- gitur: Ancyensi. Veruntamen in Concilio Ancira- no Greco, aut Latino, neque impresso, neque manu- scripto hoc quod hic dicitur, est inuentum, licet qui tomos Conciliorum ediderunt, asserant haberi in quo- dam uetusto codice xvi. librorum partialium. frag- mentum uero, quod proxime retulit EymERICUS, sepe habetur apud beatum Augustinum in libro de spiri- tu & animae, c. 27. ut doctè annotatum est in Decre- to nuper Romae edito, super c. Episcopi. 26. q. 5. quare iuxta haec, non sunt Ecclesiae determinationes, quae EymERICUS putat hic Ecclesiae definitiones, cum non sint in Concilio Aquirensi siue Ancyano, ut ipse existimat: magna tamen sunt auctoritatis.

D Super illius specula, quam uis immeriti.] Ean- dem refert Repertorium inquisitorum uerbo, Xor- guina. §. & hanc quaestionem. ubi paulo aliter habe- tur principium ita: Super illius specula: & infra. Meritis licet imparibus, eius fauente clementia, &c. et.

u Annulū, vel speculum, vel phialam, vel rem- quamcumque aliam magice ad demones inibi alligandos.] At non est modica difficultas, quae hic proponitur, de alligandis aut includendis demoni- bus in annulis, pyxidibus, uasculis, uel uitreis ad red- denda responsa, de qua eleganter beatus Augusti- nus lib. 21. c. 6. de Ciuitate Dei, & ibi Ludouicus Vines, & copiose Bartholomaeus Sybilla in speculo peregrinarum questio. hecade 3. c. 8. q. 1. multa quo- que Eusebius lib. 5. de praeparatione Euangelica, ca. 6. ubi tractat, quomodo demones coguntur ab homi- nibus: item eod. lib. cap. 7. 8. & 10.

In hac re sit haec prima conclusio: Demones spiri- tus potentissimi nullo pacto compelli ab homine pos- sunt ad intrandum & habitandum alligati in his uas- culis, multo minus cogi ad hoc possunt si ignis, herbis aut quibusuis alijs characteribus: quia ut ait Iob. c. 41. Non.

Lamias cor- poraliter de- ferri, commu- nis est senten- tia & vera.

An demones compellatur ad inhabitandum uascula corpora.

Non est super terram potestas, quæ comparetur eis. Quod si quandoque verbis aut characteribus ingredi videantur compelli, hoc fit vel à summo Deo: vel à bonis Angelis: vel fortassis à demonibus potentioribus ac superioribus; vel (quod verius puto) demones ipsi sponte veniunt; fingunt tamen se compelli, ut credentes decipiant.

Sit secunda & posrema conclusio: Ars includendi demones in his vasis ac rebus corporeis, non est ars, sed passio tacita vel expressa inter demones & homines perditissimos inira, qua pepigerunt, ut quotiens homines hæc vel illa signa & characteres facerent demones accederent ad eas imagines aut res, ex quibus responsa decepti reddant: quod eleganter docuit Augustinus præcitato loco.

Dæmones quo confusio claudi se interdū patiantur.

Quo autem consilio demones his rebus claudi ac gestari se patiantur, optimè docet Hæricus de Asia super Genesim his verbis notatu quidem dignis: Non ergo eum in vinculis cum ut putas, tenes: sed hoc certum habes, quod ipse simulat se captum; ut te capiat; se vincitum, ut te vinciat; le tuo imperio subditus, ut te sibi subdat: à te inclusum, ut te finaliter concludat; fingit se tua arte, vel lapidi vel imagini alligatum, ut te funibus peccatorum alligatum ad infernum perducatur. hæc ille.

x Secundus casus, seu conclusio est, &c. Idem panitus hinc transcripsit auctor Repertorij inquisitionum verbo, demon. §. secundus casus, & Locatus in opere iudiciali verbo, apostasia. §. secundus casus nu. 8. & seq. nec obscura videtur ratio, cur hæretici haberi debeant, qui honorem hyperdulie aut. dulia exhibent demonibus invocatis, Nam se illis subiciunt, quod apostasia crimen non obscure præ se ferre videtur. Verum nec facile nec precipitanter veniendum est in hæc sententiam, sed plurimum spectanda est personarum qualitas & conditio, plurimum etiã causa, ob quam invocant, & modus invocandi: nam hæc & augere & minuere culpam plerumque possunt, ut alibi dictum est.

y Et hæreticorum legibus non procul pulsus, aliis anfractibus feriendi. Hic locus in omnibus est depravatus: nam Barcinonensis habet ita: Et hæreticorum legibus procul pulsus, aliis anfractibus feriendi. Bononiensis ita: Hæreticorum legibus non procul pulsus, illis anfractibus feriendi. eodẽ Cardinalis de Gambara ita: illis à fratribus feriendi. Sabellanus denique ita: Et legibus hæreticorum non procul pulsus ultimo supplicio fouendi. Quo eoque modo legatur, hic est sensus: Eos qui hoc secundo modo demones adorant, proculdubio poenis hæreticorum esse coercendos: quod tamen non est simpliciter accipiendum, sed tunc cum recte hæc fieri posse crediderint, nec converti voluerint: alias enim ut proxime dicebamus, circumstantiæ sunt diligenter perpendendæ, priusquam in hanc sententiam descendamus.

An demoni invocatio fieri possit a. f. eorum cultu.

z Tertius casus seu conclusio est, &c. Tertia hæc assertio multã habet difficultatem: neque enim videntur hæretici aut apostati qui hoc tertio modo invocant, cum nullum cultum demoni exhibere videantur. Hæc questio pendet ex illa: An demonum invocatio possit quandoque fieri absque eorum cul-

A tusa in qua breviter cum Caietano. 2. 2. q. 95. artic. 4. dico, posse demones invocari absque cultu eis exhibitio, ut cum requiritur ab illis, absque ulla reverentia aliquid, quod ab ipsis præstari possit, quemadmodum requireretur ab homine potente nos adiuvare, sententia omni cogitatione subiciendi se demonibus: quoniam huiusmodi invocatio, que fit absque ulla exteriori cultus & adorationis specie, indirette spectat ad cultum demonum non ex intentione invocantis, sed ex insiditione forsitan & occulto pacto auctorum invocationum huiusmodi cum demonibus, ignorato ab invocante: ideo quamvis aliqua hæresis suspicio contraheretur ex huiusmodi invocatione, tunc non de se ipso, sed de aliis, qui non incurreretur hæresis omnino ut noluit hic Emericus, præsertim ab eo, qui solam curiositate ductus, vel alio pravo affectu semel, vel bis quid tale faceret, neque ex professo eam artem profiteretur: & hoc modo videtur intelligendus hic Emericus dum dicit: Modis Explicatis in superio-ribus, constat autem in 3. modo invocandi demones, num. 4. eum locutum fuisse de eo in primis, qui hanc artem profiteretur, dum dicit: ipso necromante librum tenente, ac legente.

Neque invocandi verbum significat semper auctoria exhibere rebus invocatis, cum, ut paulo antea docuimus ex Caietano quandoque indicet auxilium requirere ab eo, qui potest nos iuvare, absque ulla reverentia. Quod vero invocare quandoq; non sit auctoria, aperte docet diuus Augustinus in 3. tomo, lib. 1. locutionum circa finem, in hæc verba: Iacob benedicens nepotes suos filios Ioseph, ait inter cetera: & invocabit in his nomen meum, & nominem patrum meorum: unde notandum est non solum exauditionem, sed etiam invocationem dici aliquando, que non Dei, sed hominum sint. hæc Augustinus, iam in iure invocare manifeste significationis est. Episcopus, C. de Episc. audit. pro implorare auxilium, seu gladium civilis magistratus, v. de offi. ord. Bart. l. unica, ff. si quis iudicem non obtin-

Postremo ut nihil desideres eorum, qua ad hanc questionem spectant, inferenda hic est determiatio, quædam facta per Almam facultatem theologiam Parisien. anno Domini MCCXXIII. ubi notatur omnes ferre errores, & qualitates propositionum, qua accidere possunt in hac materia invocationis demonum, & artis magicæ: quæ multam lucem huic disputationi afferre possunt, omnia ergo eius determinationis præfatione, articulorum condemnatio sequitur in hæc verba.

Est autem primus articulus: Quod per artes magicas & malificas, & invocationes nefarias, quarere familiaritates & amicitias & auxilia demonum, non sit idolatria. Error. Quoniam Demon aduersarius pertinax & implacabilis Dei & hominis iudicatur, nec est honoris, vel dominij cuiuscunque divini vere seu participatio, vel aptitudinaliter susceptivus, ut alia creature rationales non damnata: nec in signo ad placitum instituto, ut sunt imagines & templa. Deas in ipsis adoratur. †

Secundus articulus; Quod dare, vel offerre vel promittere Demonibus qualemcunq; rem, ut adimpleant desiderium hominis, aut in honore

rem eorum aliquid osculari, vel portare, non sit idolatria. Error.

Articulus iij. Quod in tre pactum cum Demoniis tacitum vel expressum non sit idolatria, vel species idolatriæ, vel apostasiæ. Error. Et interdum esse pactum implicitum in omni observatione superstitiosa, cuius effectus non debet à Deo, vel natura rationabiliter expectari.

Articulus iij. Quod conari per artes magicas Demones in lapidibus, annulis, speculis, aut imaginibus nomine eorum consecratis, vel poti^{us} execratis, includere, cogere, & arctare, vel eas velle vivificare, non sit idolatria. Error.

Articulus v. Quod licitum est uti magicis artibus vel alijs quibuscumque superstitionibus à Deo, & Ecclesia prohibitis pro quocunque bono fine. Error. Quia secundum Apostolum, non sunt facienda mala ut bona eveniant.

Articulus vj. Quod licitum sit, aut etiã permitendum, maleficia maleficijs repellere. Error.

Articulus vii. Quod aliquis cum aliquo possit dispensare in quocunque casu, ut talibus licite viatur. Error.

Articulus viii. Quod artes magicæ & similes superstitiones & earum observationes sint ab Ecclesia irrationabiliter prohibita. Error.

Articulus ix. Quod Deus per artes magicas & maleficia inducatur compellere Demones suis invocationibus obedire. Error.

Articulus x. Quod thurificationes & suffumigationes, quæ sunt in talium artium & maleficorum exercitijs, sunt ad honorem Dei, & ei placeant. Error & blasphemia, quoniam Deus alias non prohiberet vel puniret.

Articulus xi. Quod talibus & taliter uti, non est sacrificare seu immolare Demonijs, & ex consequenti damnabiliter idolatrare. Error.

Articulus xii. Quod verba sancta & orationes quedam deuotæ, & ieiunia & balneationes, & cõuocentia corporalis in pueris & alijs, & Missarum celebratio, & alia opera de genere bonorum, quæ sunt pro exerceudo huiusmodi artes, excusent ea à malo, & non potius accusent. Error. Nam p^{ro} talia sacræ res, immo ipse Deus in Eucharistia Demonijs tentatur immolari: & hæc procurat Daemon, vel quia vult in hoc honorari similis altissimo: vel ad fraudes suas occultadas, vel ut simplices illaqueet facilius, & damnabilius perdat.

Articulus xiiij. Quod sancti Prophetæ, & alij sancti per tales artes habuerunt suas prophetias & miracula fecerunt, aut Demones expulerunt. Error & blasphemia.

Articulus xiiii. Quod Deus per se immediate, vel per bonos Angelos talia maleficia sanctis hominibus reuelauerit. Error & blasphemia.

Articulus xv. Quod possibile est per tales artes cogere liberum hominis arbitrium ad voluntatem seu desiderium alterius. Error. Et hoc conari facere est impium & nefarium.

Articulus xvi. Quod ideo artes præfate bonæ sunt & à Deo, & quod eas licet obseruare: quia per eas quandoque vel sæpe euenit sicut videntes querunt vel prædicunt: vel quia bonum quã-

doque pronent ex eis. Error.

Articulus xvj. Quod per tales artes Demones veraciter coguntur & compelluntur & nõ potius ita se cogi fingunt ad seducendos homines. Error.

Articulus xvij. Quod per tales artes & ritus impios per sortilegia, per carmina, & incantationes Daemonum, per quãsdã inuocationes, & alia maleficia nullus vnquam effectus ministerio Daemonum subsequatur. Error. Nã talia quãdoque permittit Deus contingere, vt patuit in Magis Pharaonis, & alibi pluries, vel ad probationem fidelium, sicut habetur Deutero. xiiij. vel in quorundam horinum dignam flagellationem: vel quia videntes seu consulentes propter malam fidem aut alia peccata nefanda dati sunt in reprobum sensum, & demerentur sic illud.

Articulus xix. Quod boni Angeli includantur in lapidibus, & consecrentur imagines vel vestimenta, aut alia faciant, quæ in istis artibus continentur, Errores & blasphemia.

Articulus xx. Quod sanguis v^{er} pupæ, vel hœdi, vel alterius animalis, vel pergamenum virgineum vel corium Leonis, & similia habeant efficaciam ad cogendos, vel repellendos Demones ministerio huiusmodi artium. Error.

Articulus xxj. Quod imagines de are vel de plumbo, vel auro, vel de cera alba vel rubea, vel alia materia, baptizata, exorcizata, & consecrata, seu potius execrata secundum prædictas artes, & sub certis diebus, habeat virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur. Error in fide, & philosophia naturali, & astrologia vera.

Articulus xxij. Quod uti talibus, & fidem dare, non sit idolatria, & infidelitas. Error.

Articulus xxiiij. Quod aliqui Demones boni sunt, aliqui benigni, alij omnia scientes, alij nec saluari, nec damnari. Error.

Articulus xxiiij. Quod suffumigationes, quæ sunt in huiusmodi operationibus conuertuntur in spiritus, aut quod sint debita eis. Error.

Articulus xxv. Quod vnus Demon sit rex orientis, & præsertim suo merito, alius occidentis, alius septentrionis, alius meridiet. Error.

Articulus xxvj. Quod intelligentia motrix cæli in fluit in animam rationalem, sicut corpus cæli in fluit in corpus humanum. Error.

Articulus xxvij. Quod cogitationes nostræ intellectuales, & volitiones nostræ interiores, immediate causentur a cælo; Et quod per aliquã traditionem magicam tales possint sciri, & quod per illa de eis certitudinaliter iudicare sit licitum. Error.

Articulus xxviii. Quod per quascunque artes magicas possimus deuenire ad visionem diuinæ essentia, vel sanctorum spirituum. Error.

Acta sunt hæc & post maturam crebramque inter nos & deputatos nostros examinationem conclusa in nostra congregatione generalis Parisijs apud sanctum Maturinum, de mane sup hoc speciali ter celebrata, anno Domini MCCCXCVIII, Die XIX. mensis Septembris. In cuius rei testimonium sigillum dicte facultatis præsentibus literis duximus apponendum.

Hec quidem habet prædicta condemnatio, quam asserit

† al. insultationes.

† al. abuteret. † al. nefaria.

† al. astronomia.

affert Ioannes Gerson to. 1. operum, tractatu quodam de erroribus circa artem magicam.

Cum vero in fine singulorum articulorum additur dictio illa: Error. per errorem accipere debemus non quamlibet falsitatem contra philosophiam naturalem, moralem, aut alias humanas artes, sed errorem, & falsitatem contra veritatem fidei catholicae, quam nullo pacto recipit Christiana religio, iuxta id quod diximus supra in hac 2. parte. super. q. 3.

Qui prae-
dicos tenet
articulos iudi-
cio Inquisito-
rum suppone-
retur.

Quicumque ergo scienter aliquem ex his articulis teneret ac profiteretur, iudicio Inquisitorum haeretica prauitatis. peul dubio esset subiectus: tametsi enim generalia studia veluti Parisiense, Salamanticense, Bononiense, aut similia non habeant potestatem iudicandi certo & infallibiliter de fide, ita ut eorum definitionibus omnino ab omnibus sit parendum: nec propterea dicenda sit haeretica aliqua propositio, quia definitioni alicuius Vniuersitatis contradicit, at suspecta saltem de haeresi eo nomine haberi poterit, quod determinationi alicuius catholicae & insignis academiae, seu vniuersitatis opponatur, ut recte iudicio nostro docuit Alfonso Castrus lib. 1. c. 5. de iusta haeret. punitione.

Huc etiam spectat rescriptum Sixti IIII, incipiens: Nunciatum est nobis. & aliud Leonis X. incipiens: Alias ad petitionem. item aliud Hadriani VI. incipiens: Dudum uti nobis exponi fecisti, in quibus agitur de hoc argumento, quae in fine huius oris habentur impressa.

QVÆSTIO XLIIII.

De Christianis transeuntibus, vel redeuntibus ad ritum Iudaeorum.

SVMMARIVM.

- 1 Christiani transeuntes ad Iudaismum vt haeretici sunt iudicandi.
- 2 Et horum fautores censendi fautores haeticorum.
- 3 Etiam si Iudaei sint, & ideo ab Inquisitoribus puniendi.
- 4 Nicolai IIII. litterae contra prefatos.
- 5 Quo pacto intelligatur quis ad ritum Iudaeorum transire.
- 6 Ritus redeuntium ad Iudaismum.
- 7 Ritus transeuntium à Christianismo ad Iudaismum.

Vadagesima quarta quaestio est: Christiani, qui ad ritum redeunt seu transeunt Iudaeorum, & Christiani & Iudaei, qui talibus, qui ad huiusmodi redierint vel transferint, ritum dederunt consilium, auxilium, vel fauorem; an omnes isti sint velut haeretici iudicandi, sic quod Inquisitoris haeticorum sint subiecti iudicio?

Ad hanc respondemus, & dicimus tria.

- 1 Primum est: quod Christiani, qui transeunt ad ritum Iudaeorum, & conuersi ex Iudaeis, effecti Christiani, qui postmodum ad dictum ritum execrabilem reuertuntur (quia illi dicuntur transire, & isti redire) tam isti, quam illi, cum fidem abnegauerint Christi, ad qua se obligauerant in baptismo, haeretici sunt habendi, & vt tales iudi-

ca candidita quod si volunt redire à ritu Iudaeorum, atque sectam abiurare, & satisfactione congrua exhibere, vt poenitentes haeretici sunt ad misericordiam admittendi: si autem nolint redire, & ritum Iudaeorum atque sectam abiurare, & satisfactionem congruam exhibere, vt impatientes haeretici, per Praelatos & Inquisitores seculari brachio sunt relinquendi, animaduersione debita puniendi. Et est casus planus de haeret. lib. 6. ca. Contra Christianos.

2 Secundum est: quod Christiani, qui talibus, qui transferint, vel redierint ad dictum ritum execrabilem Iudaeorum, praestiterunt consilium, auxilium, vel fauorem, haeticorum fautores sunt iudicandi. patet per allegatum cap. Contra Christianos, quod hoc dicit plane. Nam sic transeuntes & redeuntes sunt haeretici: ergo eis in hoc fauentes, haeticorum sunt fautores.

3 Tertium est: quod Iudaei, qui talibus transeuntibus vel redeuntibus dederunt ad hoc consilium, auxilium, vel fauorem, quod transferent vel redirent ad praedictum ritum: tales inquam Iudaei fautores haeticorum sunt iudicandi: & vt tales per Praelatos & Inquisitores puniendi.

Et licet alleg. c. Contra Christianos, hoc non dicat plane, sequitur tamen in genere de praedictorum fautoribus; non exprimendo si Iudaei vel Christiani fuerint fautores huiusmodi. Tamen Nicolaus IIII. in Extrauagante, Turbato corde, clarius hoc dicit loquens in specie de Iudaeis; dicit enim sic.

Turbato corde audiuius, & narrauius, quod non solum quidam de Iudaica caecitatis errore, ad lumē fidei Christianae conuersi, ad priorem reuersi esse per fidiam dignoscuntur; verum etiam quamplurimi Christiani, veritatem catholicae fidei abnegantes, se damnabiliter ad ritum Iudaicum transtulerunt; quod tanto magis reprobum fore cognoscitur, quanto ex hoc Christi nomen sanctissimum, quadam familiariter hostilitate, securius blasphematur. Cui autem huic pesti damnabili, congruis, & festiuis deceat remedijs obuiare, vniuersitati vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus infra terminos vobis ad inquirendum contra haeticos auctoritate sedis Apostolicae designatos, super praemissis, tam per Christianos, quam etiam per Iudaeos, inquisita diligenter & sollicitate veritate, contra omnes, quos talia inueneritis haecenus commisisse, ac committere in futurum, tanquam contra haeticos, contra fautores quoque, receptatores, & defensores eorum, tanquam contra fautores receptatores, & defensores haeticorum procedere studeatis Iudaeos autem, qui Christianos vtriusque sexus, ad eorum ritum execrabilem induxerint